

FİNTEK HİZMETLERİNİN FİNANS SEKTÖRÜNE ETKİLERİ VE SAĞLANAN DEVLET TEŞVİKLERİ

Levent Sezal*

Gönderim Tarihi: 11.08.2020

Kabul Tarihi: 21.09.2020

Özet

Fintek kavramı (Finansal Teknoloji), sözlük anlamıyla finansal hizmetleri iyileştirmek, insanların teknoloji ile entegrasyonunu sağlamak adına teknolojiden büyük ölçüde yararlanan yeni finans endüstrisi olarak tanımlamak mümkündür. Bünyelerinde bulundukları teknolojik güç ile geleneksel finansal hizmetlerle rekabet eden fintek girişimleri dünya genelinde insanların hayatlarını kolaylaştırmak, zaman ve mekân tasarrufu sağlamak felsefesiyle hareket etmektedir. Başlangıçta geleneksel finans hizmetlerinin daha çok teknolojik versiyonu olarak görülen fintek uygulamaları, bugün gelinen noktada beklentilerin çok daha ötesinde bir etkiye sahip hale gelmişlerdir. Dünya genelinde internet ve mobil uygulama alanlarının yaygınlaşması ile birlikte etki alanlarını daha da genişleten fintek girişimlerinin aldığı yatırımlar da bu durumu kanıtlamaktadır. Bu çalışmada öncelikli olarak fintek kavramı, dünyada ve Türkiye’de fintek uygulama alanları, fintek girişimlerine sağlanan devlet destekleri hakkında bilgi verilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Fintek, Bankacılık, Finans, İnovasyon*

Jel Sınıflaması: *A10, E00, G10, G18*

EFFECTS OF FINTECH SERVICES ON THE FINANCE SECTOR AND STATE INCENTIVES PROVIDED

Abstract

It is possible to define the concept of Fintech (Financial Technology) as the new financial industry that makes great use of technology in order to improve financial services in terms of dictionary and to integrate people with technology. Competing with the traditional financial services with the technological power they possess, fintech initiatives act with the philosophy of facilitating people's lives and saving time and space worldwide. Fintech applications, which were initially seen as a more technological version of traditional financial services, have had an impact far beyond expectations at the point reached today. With the widespread use of internet and mobile application areas worldwide, the investments received by fintech initiatives, which further expand their scope, prove this situation. In this study, the fintech concept as a priority in the world and in Turkey fintech application areas, aims to provide information about government support provided to fintek companies.

Keywords: *Fintech, Banking, Finance, Innovation*

JEL Classification: *A10, E00, G10, G18*

* Dr. Öğr. Üyesi., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu,
leventsezal@ksu.edu.tr

1. Giriş

Finans ve teknoloji kelimelerinin birleşmesinden oluşan fintek kavramı, internet, mobil ve veri analitiği gibi ar-ge teknolojilerini kullanarak geleneksel anlamdaki finansal hizmet anlayışını ortadan kaldırmıştır. Bu sayede inovatif teknolojileri kullanarak, finansal hizmetleri tüketicilerin kullanımına sunmuştur. Fintek girişimleri, farklı iş modellerine göre faaliyet göstermektedir. Bu fintek modelleri öncelikli olarak, ödeme sistemleri, kredilendirme, sigorta hizmetleri, varlık yönetimi, kitle fonlaması gibi alanlarda kullanılmaktadır.

Finansal servis endüstrisi yeniliklerin en hızlı uygulandığı, teknolojilerin rekabet ortamında sisteme en çabuk tatbik edildiği yapıdır. Yeni teknolojiler, ilk uygulayan firmalara avantaj sağlamasının yanında gelecekte ayakta kalması için de önemli bir koz sunar. Değişen müşteri yapısı, anlayışı ve finansal ihtiyaçları, finans sektörünün aktörlerini kendini revize etme konusunda zorlamaktadır. Bu taleplerin müşterilerden gelmesinin yanında kurumların ortaya koyduğu hizmetlerden de kaynaklanmaktadır. Yapılan araştırmalar geleceğin finans endüstrisinin değişeceğini ve bu geleceğin çok yakın olduğunu ortaya koymaktadır (Demirdöğen, 2019:312).

Artık günümüzde finansal teknoloji alanındaki gelişmelere bağlı olarak sunulan finansal hizmetlerin çeşitliliği ve kalitesi hızla artmaktadır. Bu gelişimde fintek ekosisteminin rolü oldukça büyüktür. Global finansal teknoloji sektöründe faaliyet gösteren fintek girişimleri, yeniliğe açık, hızlı ve müşteri odaklı ürün ve hizmet sunan bankacılık ve finans sektörüne yeni bir bakış açısı getirmiş, bankaların ve finans alanında faaliyet gösteren kurumların uygulamış oldukları geleneksel iş modellerini topyekün değiştirmiştir. Son yıllarda başta Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkeleri olmak üzere, global finans sektöründe inovatif teknolojileri kullanarak iş modelleri sunan Fintek girişimlerinin sayısında artışlar görülmektedir.

Fintek girişimlerinin hızlı hizmet ve ürün geliştirme yeteneğine sahip olmaları, onların bankacılık sektöründe yapılan işlemlerden bir kısmını bankalara göre çok daha hızlı, erişimi kolay ve düşük maliyetlerle yapmalarını sağlamaktadır. Finans kurumları ve bankalar tarafından sunulan birçok ürün veya hizmet fintek girişimleri tarafından halihazırda sunulmaktadır. Finansal kurumlar tarafından sunulmayan ürün ve hizmetlerin bir kısmı da yakın zaman içerisinde sunulmaya başlanması pek muhtemeldir.

Ekosistemin hakim olduğu New York, San Francisco ve Londra gibi şehirlerde fintek girişimlerinin sayıları her geçen gün artarak, finans ve bankacılık sektöründe önemli bir yere gelmiştir. Bu durum bankalardan hizmet alan müşteriler için düşük maliyetli ve hızlı bir alternatif bir dijital kanal oluştururken, bankalar için pazar ve müşteri kaybı, büyümede gerileme anlamına gelmektedir (Taştan ve Uralcan, 2019: 43).

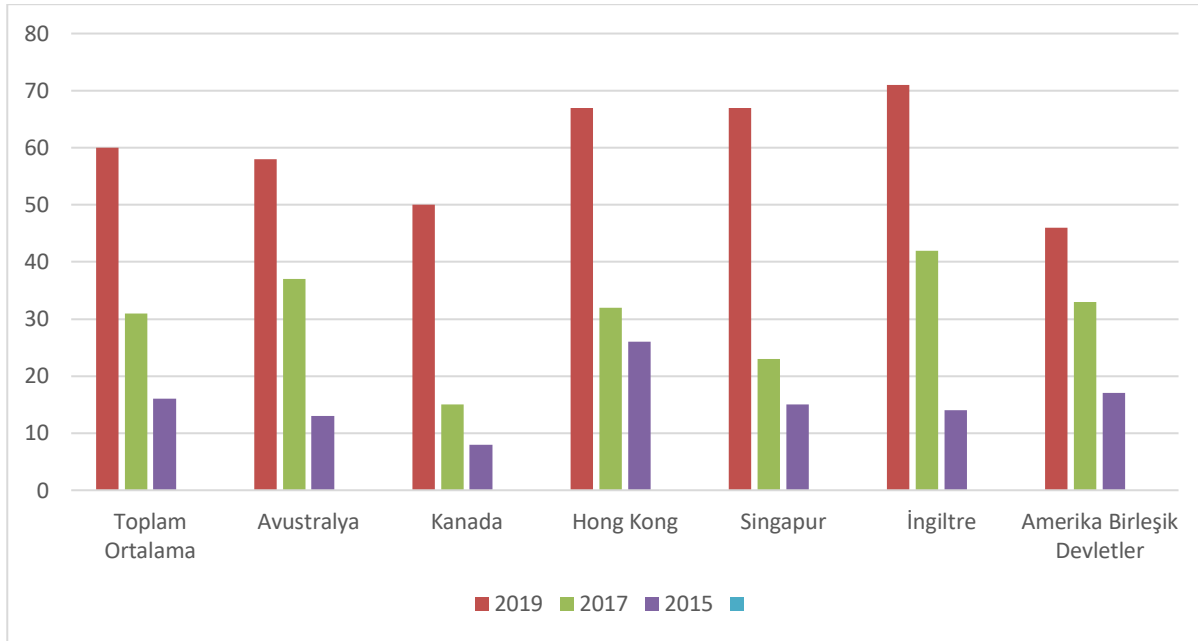
2. Kavramsal Olarak Fintek

Fintek kavramı, finansal hizmetler alanında daha ulaşılabilir hale getiren inovatif iş modelleriyle teknolojiyi birleştiren işletmeleri ifade etmektedir. Fintek'in temel amacı finansal hizmetlerin daha uygun maliyetle ve hızlı bir şekilde sunulabilmesidir. Fintek kavramını oluşturan finans ve teknoloji, aslında uzun zamandır iç içedirler. Dijital dünyanın sunduğu yeni ve geniş iş olanakları fintek'leri sürekli gündemde tutmaktadır (Halk Bankası, Erişim Tarihi: 30.12.2019).

Ernst&Young tarafından 2019 yılında "Tüketici Fintek Benimsenme Eğilimlerine" yönelik bir çalışma yapılmıştır. Benzer çalışma 2015 yılında da yapılmış, gelinen noktada çok çarpıcı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada, 6 ülkeden, 27.000 bin kişi ile görüşülmüş ve kişilerin fintek ilgi düzeyleri araştırılmıştır. 2019 yılı raporunda bireylerin fintek'lere ilgi düzeyinin her iki yıl da bir yaklaşık 2 kat artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Aşağıda Tablo 1'de görüleceği üzere, genel ortalama 2015 yılında %16 olan ilgi düzeyi 2019 yılında %60'a yükseldiği görülmektedir.

İncelenen ülkeler arasında en yüksek artış, İngiltere’de görülmüştür. İngiltere’de 2015 yılında %14 olan ilgi düzeyi, 2017 yılında %42’ye, 2019 yılında ise %71’e yükseldiği görülmektedir (<http://www.asd-team>, Erişim Tarihi 05.08.2020).

Tablo 1: Fintek Küresel Benimsenme Eğilimler.

Kaynak: (<http://www.asd-team> Erişim Tarihi 05.08.2020).

ATM’lerin hizmete girmesi Fintek’lerin bankacılık sektörüne yönelik ilk uygulaması diyebiliriz. Para transfer uygulamaları, mobil ödeme sistemleri fintek sayesinde geliştirilmeye başlanmıştır. Fintek uygulamaları neticesinde ortaya çıkan ürünler, farklı çözüm yöntemleri ile bireylerin ve şirketlerin karşılaştıkları sorunların çözümü olmaya devam etmektedirler. 2008 yılında dünyadaki bankacılık krizi sistemdeki güvensizliği beraberinde getirmiş ve bu olumsuz gelişmelerden bağımsız olarak olumlu gelişmeler yaşanmıştır. Bu süreden sonra Fintek teknolojileri hızla gelişmeye ve yayılmaya başlamıştır. Fintek şirketleri ülkemizde ve tüm dünyada hızla gelişmekte ve artmaktadır. Bu teknoloji ile finans sektörü ilerlemekte ve yeni fırsatlar üretilmektedir. Fintek teknolojilerinin yaygın olarak kullanıldığı ülkeler ABD, İngiltere ve Çin’dir (Skinner 2016:168). Ülkeler fintek ile gelen çözümlere ve çalışmalara büyük önem vermekte ve ciddi araştırma çalışmaları yapılmaktadır. Fintek ile geliştirilen birçok uygulama, bankaların çok daha az maliyetli çalışmasını sağlamıştır. Kişisel ödemeler ve para transferleri gibi birçok bankacılık işleminde bankalara olan ihtiyaç azalmaya başlamıştır. Gelecekte, bankalar ürün ve hizmet sunmak için fiziksel para birimlerinin değişiminden ziyade dijital değerlerin değişimine sembolizasyon yoluyla odaklanabileceklerdir. Finansal içerikli gelişmiş teknolojilerin gelecekteki ödeme sistemleri tarafından şekillendirileceği ve neredeyse bankaların ve diğer finansal hizmetlerin yerini kademeli olarak alacağı görülmektedir. Ödeme sektörü gittikçe daha yenilikçi ve güçlü hale gelmektedir (Birch, 2016: 118).

Son dönemde mobilitenin artması, finansal teknoloji girişimlerinin çok fazla gündemde olmasına ve ilgi çekmesine neden olmaktadır. İnsanların giderek artan mobil kullanımı ve internete istediği her yerden ulaşım imkânı, birçok sektörde olduğu gibi bankacılık sektöründe de müşterilerin hayatını kolaylaştıracak çözüm beklentilerini beraberinde getirmektedir. Bankaların müşterilerinin beklentilerine ilk karşılığı, önce internet şubelerini sonrasında da mobil bankacılık uygulamalarını hayata geçirmek olmuştur. Verdiği hizmetleri bankacılık sektöründe daha kolay, hızlı ve uygun maliyetlerle yapma yolunda ilerleyen fintek girişimcileri, çalışma hayatını baştan aşağı değiştirmeyi

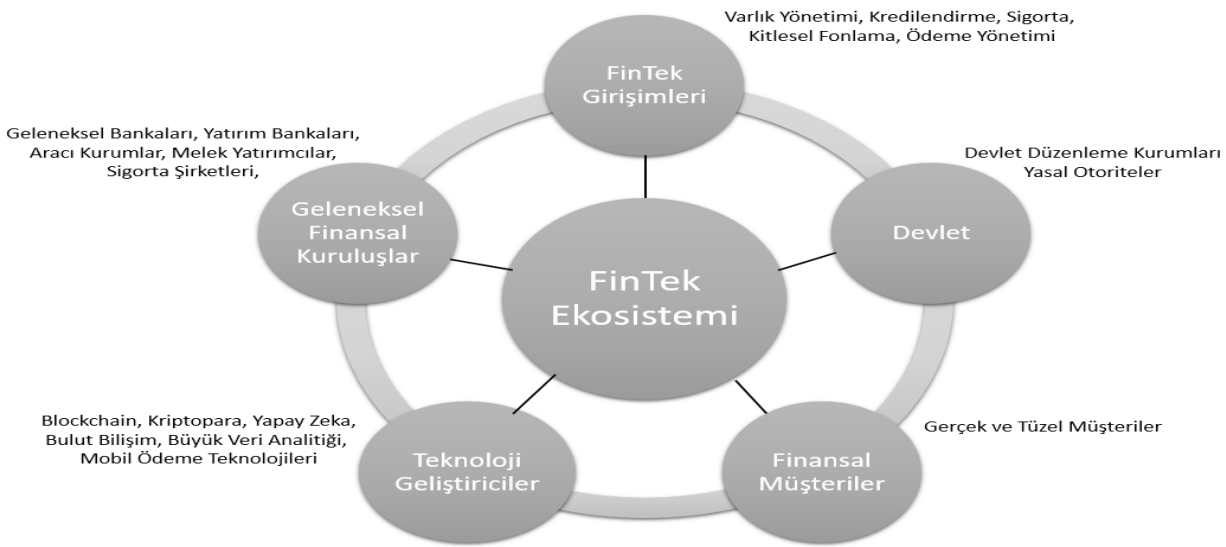
amaçlamaktadırlar. Fintek şirketleri, tüketiciler ve bankalar arasındaki ilişkileri değiştirerek, bankacılık sektöründen pazar payı almaya başladığı görülmektedir.

Günümüzde müşteriler, hesaplarına her an istedikleri yerden erişim sağlayarak, finansal konularda kararları internet aracılığı ile alabilmek, fatura benzeri ödemeler için şubelere gitmemek, kısacası zaman kaybı olarak gördükleri tüm işlemleri mobil ortamlardan yapmak istemektedirler. Bununla birlikte yine bu kanallar üzerinden, kendisine özgü tavsiyeler almak, gerektiğinde anında bir yetkiliye ulaşabilmek yani kişiselleştirilmiş bir deneyim yaşamak arzusu içerisindeyler. Fintek girişimlerinin getirdiği bu yenilikçi çözümler sayesinde, pek yakında bankalar kadar önemli bir yer edineceği tahmin edilmektedir. Bu nedenle pek çok uluslararası banka, finansal teknolojik gelişmeler için ciddi anlamda bütçe ayırmaya başlamıştır. Önümüzdeki dönemlerde bankalar, fintek girişimlerini satın ya da onlarla ortaklık kurmaları ve daha da ötesi bankaların birer fintek girişimlerine dönüştüklerine şahit olabiliriz.

2.1. Fintek Ekosistemi

Fintek inovasyonunda işbirlikçi ve rekabetçi unsurları kavrayabilmek için ilk olarak ekosistemin iyi bir şekilde irdelenmesi gerekmektedir. Etkin bir fintek ekosistemi, fintek sektörünün de gelişmesine yardımcı olmaktadır. Aşağıda Şekil 1'de belirtildiği gibi, Fintek ekosistemi beş ana faktörden oluşmaktadır (Lee, 2016: 58).

Şekil 1. Fintek Ekosistemi

Kaynak: (Lee, 2016).

Fintek ekosisteminin birinci unsuru fintek girişimleridir. Bu girişimler faaliyet alanına göre farklılıklar gösterebilmektedirler. Örneğin, ödeme sistemleri, kredilendirme, varlık yönetimi, kitlesel fonlama, sigorta yönetimi gibi faaliyet alanları fintek girişimlerinin birinci unsurunu oluşturmaktadır. Ekosistemin ikinci unsurunu teknoloji geliştiricileri oluşturmaktadır. Örneğin, yapay zeka, kripto para, blok zincir (Blockchain), sanal gerçeklik, büyük veri analitiği, mobil ödeme sistemleri ve bulut bilişim gibi yeni teknolojiler sıralanabilir. Üçüncü unsur, bankacılık düzenleme ve denetleme kurumları, bağımsız denetim firmaları ve yasama organı olan devlet kurumlarıdır. Ekosistemin dördüncü unsuru ise, finansal hizmetlerden yararlanan tüzel ve gerçek müşterilerdir. Fintek ekosisteminin beşinci unsuru, finansal hizmetleri sunan kurum ve kuruluşlardır. Başta geleneksel anlamda hizmet sunan bankalar, hisse senedi aracı kurumları, yatırım bankaları ve sigorta şirketleri bu kurumlardan bazılarıdır.

Fintek ekosistemini oluşturan bu beş ana unsur, bir ülkede inovasyona katkıda bulunur, ekonomik aktiviteleri canlandırır, finans ve bankacılık sektöründe rekabeti ve işbirliğini kolaylaştırır ve nihayetinde bu hizmetlerden yararlanan tüketicilere fayda sağlamaktadır (Lee, 2016: 58).

3. Fintek Uygulamaları

Günümüz dünyasında bilişim teknolojilerinin mobil uygulamalarla tüketicilere sunulan imkanlar, beklentisi sürekli artan tüketici taleplerine uygun hizmetlerin de ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamaktadır. Fintek girişimcileri, yeni neslin beklenti ve taleplerine uygun finansal yazılımlar sayesinde 21. yüzyıl tüketicisine yönelik olarak, onların ihtiyaçlarını karşılayan mobil uygulamalar ve hizmetler sunmaktadırlar.

Tablo 2’de fintek girişimlerinin sunduğu dijital uygulamalar bulunmaktadır. Bunlar; “kitle fonlama ve kişiler arası borç verme hizmeti sunan finansman uygulamaları, yüksek frekanslı işlemler gibi yatırım alanındaki uygulamalar, robo danışman gibi finansal danışmanlık uygulamaları, mobil ödemeler ve dijital para transferi, e-cüzdan ve dijital parayı kapsayan ödeme uygulamaları, sigortacılık, operasyon ve iletişim” uygulamalarıdır. Fintek girişimlerinin sunduğu teknoloji odaklı finansal hizmetlerle maliyetleri azaltarak, şeffaflığı sağlayarak, bazen de aracılıları ortadan kaldırarak ve finansal tüketicilere yeni imkanlar sunmaktadır (Bulut, 2019: 216).

Tablo 2: Fintek Girişimlerinin Sunduğu Dijital Uygulamalar

Dijital Uygulama	Tanım	Fintek Kurumları/ Dijital Platformlar/Start-ups Örnekler
Finansman (Kişiler Arası Borç Verme (P2P Lending) Kitle Fonlaması, vb.)	“Borç arayan, yatırım yapan veya bağış yapacak parası olan şirketleri, sermayeyi ve kişileri bir araya getirmeyi amaçlayan çevrimiçi finansman platformlarıdır.”	Kickstarter, GoFundMe, Lending Club, Zelle, Monexo, Prosper Marketplace,
Yatırım (Yüksek Frekanslı İşlemler vs.)	“İki tarafın finansal araç alım-satım işleminin elektronik bir sistem aracılığıyla gerçekleştiği platformlardır.”	Quant Connect, Ninja Trader, Stock Sharp, robinhood, coinbase
Finansal Danışmanlık (Robo Danışman)	“Finansal tüketicilere veya portföy yöneticilerine otomatik yatırım önerileri sağlayan bilgisayar sistemleri veya programlarıdır.”	Betterment, Schwab, Vanguard, wealthfront, acorns
Ödemeler (Mobil Ödemeler, e-cüzdan ve Dijital Para Transferi, Dijital Para vs.)	“Akıllı telefonlar, tabletler ve mobil kablosuz cihazlar aracılığıyla ödemeleri kolaylaştıran programlardır”	Apple Pay, TransferWise, Android Pay, PayPal Mobile Express
Sigortacılık	“Sigorta sektörüne yenilik getirebilecek ve sigortacılık piyasalarının düzenleyici uygulamalarını etkileme potansiyeli olan yeni teknoloji tabanlı uygulamalardır”	Lemonade, Oscar, Hippo, Insurtech Hub, Cystellar, ThreatInformer
Operasyon	“Risk yönetimi fonksiyonlarını kolaylaştırmak için geliştirilen uygulamalardır.”	Infosys, Wolters Kluwer, Corlytics, credissimo, Trunomi, ComplyAdvantage, Ascent, R-Sam
İletişim	“Finansal kurumların finansal tüketicilerle iletişim kurmak için kullanabilecekleri yeni teknolojik uygulamalardır”	EVA (HDFC Bank), Erica (Bank of America), Chatbots.Studio, Kasisto, Interface, Plum, Finn, Abe AI, mFino,

Kaynak: (Chen, Wu & Yang, 2019, s. 2067)

Fintek girişimleri, özellikle finans ve bankacılık alanında işlemlerin minimum maliyet ve daha verimli bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan çözümlerle iş ve finans dünyasının iş yapış modellerinde temel değişikliklere yol açmaktadır. Günümüzde gelinen noktada, müşteri ile banka arasındaki ilişkiyi ve iletişimi yeniden organize eden fintek girişimleri, kişilerin birbirleri ile olan para transferleri ve farklı finansal işlemlerde banka işletmeleri karşısında ciddi bir güç kazanarak pazarda söz sahibi olmaya başladıkları görülmektedir. Fintek girişimlerinin elde ettiği bu başarının altında yatan sebepler arasında finansal piyasalarda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlara destek vermek amacıyla kurulan “teknolojik start-up’ların”, finansal alanda hizmet veren kuruluşları daha erişilebilir kılmasının yanında yenilikçi çalışma modelleri ile müşterilere oldukça cazip teklif ve çözüm önerileri sunmaktadır.

Fintek girişimleri, kullanıcıların beklentilerini karşılamaya yönelik olarak alışılmış bürokrasi ve kırtasiyeciliğin yoğun olduğu geleneksel bankacılık işlemlerin yerine onları hızlandırıp müşteriye özel tekliflerle daha cazip hale getirmektedir. Fintek girişimlerinin sunduğu bu yeni anlayışa uyum sağlayan ve yararlanan banka işletmelerinin büyük bölümünde para transferi yapmak, hesap açmak, kredi başvuru talebinde bulunmak gibi bazı işlemler, yalnızca birkaç saniye içerisinde yapmak mümkün hale gelmiştir.

Bununla birlikte Fintek girişimleri, KOBİ’lere, ya da bireysel tüketicilere klasik bankacılık sistemlerinde yer almayan uçtan uca çözümler de sunarak önemli imkanlar sağlamaktadırlar. Örneğin, hizmet sektöründe ya da perakende sektöründe faaliyet gösteren firmalar, finansal analiz, ödeme altyapısı, muhasebe ve raporlama vs. gibi konularda Fintek girişimlerinin sunmuş olduğu uygulamalarından yararlanarak önemli avantaj ve kolaylıklar elde etmektedirler. İnovatif iş fikirleri ile hareket eden farklı sektörlerden girişimciler, Fintek girişimlerinin sunduğu entegre çözüm uygulamaları yardımıyla online platformda hizmet vermeye başlayarak çok kısa bir zaman içerisinde kendilerini geliştirmiş ve ciddi kazanımlar elde etmişlerdir. “Uber ya da AirBnB” gibi şirketler, Fintek uygulamalarının, direk olarak tüketicilere sunulan hizmetlerde ne kadar etkin olduğunu gösteren örnekler arasında göstermek mümkündür.

Hem Dünya’da hem de Türkiye’de adeta fırtına etkisi oluşturan Fintek melek yatırımcıların da bir hayli ilgisini çeken bir yeniliktir. Para transfer işlemleri, mobil ödeme sistemleri, günlük bütçe tutma uygulamaları, online birikim araçları gibi çok farklı alanlarda finansal teknoloji girişimlerine rastlamak mümkündür. Günümüzde finansal teknoloji girişimlerinin çok fazla ilgi çekmesinin nedeni mobilitedir. Bu teknolojiyi kullananlar, istedikleri zaman hesaplarına erişebilmeyi, bu hesaplardan şubeye gitmeden fatura ödemeyi, zaman kaybı olarak gördükleri tüm işlemleri mobil kanallardan yapmak, finansal kararlarını internet aracılığı ile almak istemektedirler.

Finansal girişimlerin olaylara genellikle farklı bir bakış açısı getirmesi insanların dikkatini çekmiştir. Yukarıda izah edilen bilgileri ışığı altında fintek girişimlerinin genel olarak ne yaptığını aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Akkan, 2018: 3):

- Bireye indirgenmiş çözüm uygulamaları ile bankacılık sektörüne yönelik dijital devrim olarak nitelendirilebilecek ürünler çıkarırlar,
- İnovatif hizmet ve ürün sunarlar,
- Fiyat avantajı ile rekabet ortamı oluştururlar,
- Alternatif hizmetlerle finans sektöründe öne çıkarlar,
- Finans dünyası dışındaki insanlara da ulaşırlar,
- Müşteri deneyimine daha fazla odaklanırlar,

Fintek ödemeler iş modeli, tüketici ve kurumsal-toptan olmak üzere 2 farklı pazara hitap etmektedir. Tüketici pazarları, tüketici ve perakende ödemelerinin yapıldığı pazarlardır. Diğeri ise, toptan ve kurumsal ödemelerinin yapıldığı pazarlardır. Ödeme sistemleri en çok kullanılan bireysel finansal

hizmetlerden biridir. Ödeme sistemleri, kanunlarla yeterince düzenlenmemiş finansal hizmetler olarak tanımlanmaktadır (Lee, 2016: 60).

Tüketici ve perakende sektörlerinde Fintek girişimlerinin sunduğu ödeme hizmetlerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

- Mobil cüzdanlar,
- Kişiden kişiye (P2P) mobil ödemeleri,
- Havale ve döviz işlemleri,
- Dijital para birimi ve gerçek zamanlı ödeme çözümleridir.

Bu hizmetler, hız, maliyet, kolaylık, zaman tasarrufu ve çok kanallı erişilebilirlik açısından daha rahat bir ödeme deneyimi arayışı içerisinde olan müşteriler için oluşturulmuştur (BNY Mellon, 2015: 6).

P2P tüketici ve ticari kredilendirme fintek girişimlerinin geliştirdiği bir modelidir. Bu iş modeli, kişiler arasında direk olarak gerçekleşen fakat klasik finansal bankacılık kurumlarının aracılık etmediği bir “finansal değişim” olarak tanımlanmaktadır (Hulme, 2006). P2P kredilendirme iş modelinde, müşteriler tarafından yatırılan paralar platform üzerinden para ihtiyacı olan diğer müşterilerin kullanımına sunulmaktadır. Kişiler arası kredilendirme iş modelindeki bu yaklaşım esasen dünya genelinde yüzyıllarca toplumlarda ve ailelerde borç verme anlayışından hiçbir farkı bulunmamaktadır.

Sigorta sektörü alanındaki teknolojik gelişmeler, müşteri deneyimlerini geliştirme, poliçe yönetimini basitleştirmek ve rekabeti artırma konusunda pozitif katkılar sağlamıştır. Sigorta teknolojileri konusundaki gelişim klasik iş modellerini ya da sigortacılık sektörünü bozguna uğratmamıştır. Fakat Uber sistemi, geleneksel taksi taşımacılığına ciddi zarar vermiş, müşteri kaybına uğramasına neden olmuştur. Sigorta alanındaki fintek uygulamaları geleneksel sigorta sektörüne zarar vermekten ziyade, sürdürülebilir, basit ve daha canlı hale getirmeyi amaçlamaktadır (Insureon, Erişim Tarihi: 18 Aralık 2019).

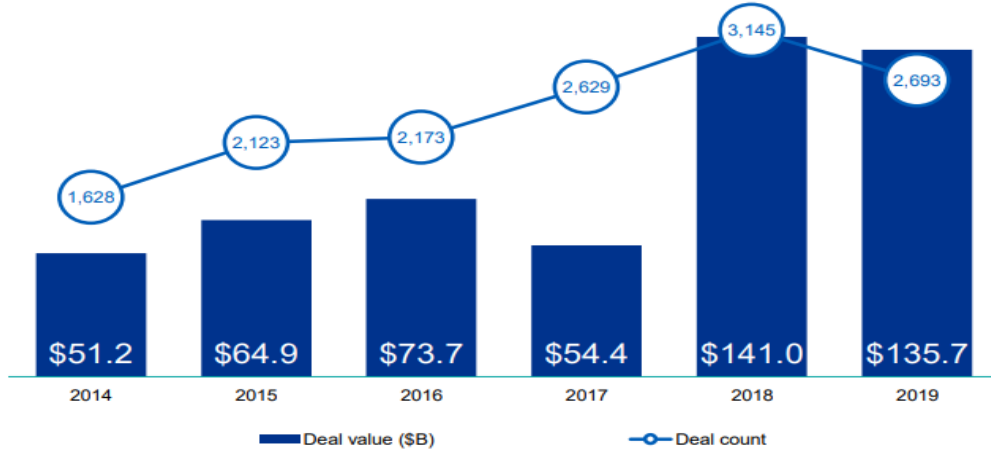
4. Dünyada ve Türkiye’de Fintek Sektörü

Dünya geneline bakıldığında Fintek girişimleri, iş gücü, yatırımların seviyesi ve kurumların sayısının tam olarak istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu süreç içerisinde fintek girişimleri, başlangıçta geleneksel finansal hizmet veren sektörlerle girmeye başlamış ve bunun neticesinde belirli bir pazar payı almışlardır. Bununla birlikte fintek şirketleri, kurumsal yatırımcılardan ve sermayedarlardan ciddi işler almaya başlamıştır. Bu durum başta bankalar olmak üzere sigorta ve varlık yönetim şirketlerinin alışmış oldukları mevcut sistemin değişme riskini beraberinde getirmiştir.

Banka ve sigorta şirketleri, finansal hizmet sektörü içerisine girişin zorluğu nedeni ile uzunca bir zaman zarfında pazar paylarını muhafaza etmiş ve bu durumun avantajını kullanmışlardır. Finansal hizmet sektörüne girişin başlıca zorlukları; yüksek sermaye yeterlilik rasyosu, regülasyon ortamlarının karmaşıklığı, tüketicilerin ve devletin markalaşmış finans kurumlarına olan güven, belirli hizmetlerin yerini alacak gözde uygulamaların eksikliği olarak belirtilebilir. Bu koruma kalkanı, müşterilerin sadakati ve yeni hesap açma zahmeti nedeni ile belirli bir dereceye kadar pekiştirilmiştir. Bu kalkan fintek uygulamaları sayesinde, bankalar ve diğer geleneksel kuruluşları için kalkmaya başlamıştır. Regülasyon, bilhassa kriz sonrası dönemlerde, banka işletmelerinin itibarlarının zedelendiği ortamlarda, müşterilere daha fazla imkan sunmak için piyasaya yeni girmeye çalışan şirketleri cesaretlendirmeye başlamıştır (EY Building a Better Working World, 2018).

2019 yılında dünyada Fintek girişimleri alanında 136 milyar USD’li bir yatırım yapılmıştır. 2017 ile 2019 arasında yaklaşım %150’lik bir artış olduğu görülmektedir. 2019 yılında rakam bir önceki yıla göre düşmüş görülmekle birlikte hala artış trendini koruduğu görülmektedir. Türkiye’ye bakıldığında, 2012 yılında 4,6 milyon usd olan fintek yatırımlarının miktarı 2016 %175 artış göstererek, 29 milyon usd’ye ulaşmıştır.

Şekil 2: 2014-2019 Yılları Arasında Toplam Fintek Yatırımları

Kaynak: (KPMG, Global Analysis of Investment in Fintech, 31.12.2019)

Fintek girişimlerinin uygulama alanını gün geçtikçe artırdığını şekil 3’de görmek mümkündür. Fintek girişimlerinin uygulamaları kullanıcılar arasında popülaritesini artırmış ve benimsenmiştir (Deloitte, 2019). Uygulamalar arasında en çok kullanılan başlık “Para Transferi ve Ödemeler” olurken, şekil 3’de karşılaştırma yapıldığında en dikkat çekici benimsenmenin “Sigortacılık” alanında yaşandığı görülmektedir.

Şekil 3: Fintek Uygulamalarının 2015 ve 2017 Yılları Arasında Benimsenme Oranına Göre Karşılaştırılması

2015				2017			
1	Para Transferi ve Ödemeler	%18	1	Para Transferi ve Ödemeler	%50		
2	Tasarruf ve Yatırımlar	%17	2	Sigortacılık	%24		
3	Finansal Planlama	%8	3	Tasarruf ve Yatırımlar	%20		
4	Sigortacılık	%8	4	Finansal Planlama	%10		
5	Borçlanma	%6	5	Borçlanma	%10		

Kaynak: (Ernst&Young Türkiye Fintek Dönüşümü Raporu, 2017)

Gelişen teknoloji ile birlikte, mevcut durumda sunulan ve ilerleyen dönemlerde sunulması muhtemel olan hizmetler Şekil 4’de sıralanmıştır. Fintek girişimleri, yenilikçi yaklaşımları ve ileri teknolojiyi kullanmaları ile müşterilerin hayatlarını kolaylaştırdığından, klasik finansal hizmet sunan kurumların kendi müşterilerine aynı etkinlikte ve düzeyde hizmet sunmaları kaçınılmaz olmaktadır.

Şekil 4: Birinci ve İkinci Dalga Teknolojik Hizmet Trendleri

	Mevduat ve Borçlanma	Yatırım	Sigorta	Ödeme	Kurumsal
Dalga 1: Mevcut İnovasyonlar	 Bireyler arası borçlanma Kitlesel Fonlama Para Yönetim Araçları	 Bütünlük Yatırım Görselleştirme Araçları	 Sosyal Sigortalar Giyilebilir Cihazlar	 Entegre Ödemeler Temassız Ödeme	 Siber Güvenek Büyük Veri Analitiği Uyum İzleme
Dalga 2: Gelecekteki İnovasyonlar	 Açık Veri Kimlik Yönetimi Finansal Dahilliyet	 Robot / Akıllı Tavsiye	 Nesnelerin İnterneti Otonom Araçlar	 P2P / Sınır Ötesi Ödemeler Yeni Ödeme Ağları	 Blockchain/Bitcoin Akıllı Kontratlar

Kaynak: (Ernst&Young Türkiye Fintek Dönüşümü Raporu, 2017)

Yine EY'nin 2016 yılında Türkiye'nin de içinde bulunduğu otuz iki ülkede elli beş binden fazla tüketici ile görüşülerek gerçekleştirilen "Banka İlgisi Düzeyi Endeksi (Banking Relevance Index)" çalışmasına göre, bazı bankaların değişime adapte olabilmek için günlük çektiği ve raporlanan bu araştırmaya göre rakiplerinin gerisinde kaldığı belirtilmektedir. Bu çalışmada ilgi düzeyinin gerilemesine neden olan unsurlar aşağıda belirtilmiştir (Ernst&Young Türkiye Fintek Dönüşümü Raporu, 2017:12):

- Müşteri beklentilerinden meydana gelen hızlı değişim ve tercihler,
- Fintek ürünlerinin geleneksel bankacılığın alternatifi olması, kolay kullanımı ve yükselişi,
- Bankaların kolay erişilebilir bilgi ve gelişen dijital hizmetler için müşteri talebini karşılama konusundaki zorlukları,
- Yıllar içerisinde banka işletmelerine olan güvenin sarsılmasına neden olan krizler ve skandallar,

Banka İlgisi Düzeyi Endeksinin küresel ortalaması 75,1 olarak hesaplanmıştır. Türkiye'nin puanı ise 75,6 ile dünya ortalamasına çok yakın hesaplanmıştır. Bu durum banka işletmelerinin finansal hizmet piyasasında kendi kalelerini koruduklarını göstermektedir. Fintek girişimlerinin sundukları ürün ve hizmetlerinin zaman içerisinde giderek artması ve yayılmasıyla bu puanın aşağıya doğru düşme riskini ortaya çıkaracaktır. Fintek girişimlerinin bilhassa inovasyon ve teknoloji ile değiştirdikleri finansal hizmetler piyasasında, bankaların ve diğer finansal kurumların ilk etapta; yeni rekabet ortamında kaybetme riski en yüksek olan müşterileri tespit etmek ve onları korumak için yeni ürün ve hizmetler geliştirmek olmalıdır. Türkiye'de Fintek sektörünü etkileyen en büyük değişiklik 6493 sayılı "Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun" ile oluşmuş ve Kanun'da kapsama alınan hizmetleri sunan kuruluşlar için faaliyet izni alma zorunluluğu oluşmuştur. Bu faaliyet izni ile bu hizmetleri veren fintek kuruluşlarını Kanun ve düzenleyici nezdinde tanınır hale getirmiştir (Ernst&Young Türkiye Fintek Dönüşümü Raporu, 2017:12).

Fintek girişimlerinin birçoğu sermaye desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. TÜBİTAK ve Avrupa Birliği fonları fintek dünyasında öne çıkan devlet ve kamu destekli fonlardır. Fakat Fintek girişimleri destekler konusunda çekingen davranmakta, daha çok banka teşviklerine, girişim sermayelerine ve melek yatırımcılara yönelmektedirler. Fintek yöneticileri, devletin Fintek girişimlerine verilen

teşviklerle ilgili netleştirilmesi gereken bir takım hususların olduğu, finansman yöntemlerinin daha fazla basitleştirilmesi ve uygulanmasının kolay olması gerektiğini belirtmişlerdir.

4.1. Türkiye'de Fintek Teknolojileri ile Geliştirilen Ürün ve Hizmetlere Örnekler

Asya ve Avrupa'nın kesiştiği bir yer olması nedeniyle, ticaretin en önemli merkezlerinden biri olan Türkiye, aktif büyüklük açısından son 15 yılda %20 oranında büyüme kaydetmiştir. Bu durum ödemeler sektörüne de yansımıştır. 15 yıl önce Türkiye'de sadece %9 oranında kredi kartı kullanılırken, günümüzde bu oran %40'lara ulaşmıştır.

Türkiye'nin nakit kullanmayan nakit dışı bir toplum yaratma çabaları yıllardır devam etmektedir. Teknolojinin hayatımıza hızla girmesiyle, alternatif ödeme sistemlerine yönelik tüketici eğilimi artmaktadır. 1990 yılında kurulan BKM, alternatif ödeme yöntemlerinin geliştirilmesinde ve bunların kamusal hayata dahil edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. 1991 yılında POS, Türk toplumunun ticari hayatına girmiştir (Bilgiç, 2019: 37). Türkiye, 2006 yılında temassız kredi kartı ilk veren ve 2007'de Fransa ve İngiltere'den sonra Chip & PIN dönüşümünü tamamlayan üçüncü Avrupa ülkesidir.

1998 yılı itibariyle kredi kartlarının genişlemesi ve taksitli işlemlerin gerçekleştirilmesi ekonomimize hız ve güven getirmiştir. 2006 yılında geliştirilen temassız kredi kartı bu tarihten itibaren kullanılmaya başlanmıştır. 2012 yılında BKM express, yani Türkiye'nin ilk dijital cüzdanı geliştirildi (Çetinel, 2017). Ulusal kart ödeme sistemi Troy, 2016 yılında Türkiye ekonomisine kazandırıldı. Yapılan çalışmalara ve elde edilen verilere göre Türk toplumunun nakit kullanmadan alternatif ödeme yöntemlerini kullanacağını göstermektedir (Diğer, 2017).

BKM tarafından yayınlanan veriler dikkate alındığında, 2008 yılından bu yana Türk halkının kredi kartı ve banka kartı kullanımının ciddi düzeyde arttığı görülmüştür. Avrupa'daki kart işlemlerinin yüzde 13'ü temassız ödeme şeklindedir. Özellikle, Çek Cumhuriyeti'nde mağaza içi ödemelerin yüzde 72'sinin, Polonya'da yüzde 55'inin, Macaristan'da yüzde 40'ın, Slovakya'nın yüzde 38'inin temassız olduğu görülmektedir. Türkiye'de bu oran hala yüzde 1'dir. Ancak bu oran ülkemizde de son yıllarda artmıştır (Akkan, 2019:6).

5. Fintek Alanında Sağlanan Devlet Destek ve Teşvikleri

Fintek girişimlerinin ürettiği projeler yapıları gereği hem ihracat hem de Araştırma Geliştirme (AR-GE) desteklerinden çok daha hızlı ve etkin faydalanmaları mümkündür. Bilhassa, çalışanları içerisinde teknik personel ağırlığının uygun olduğu şirketlerde, kuruluş aşamasından başlayarak şirketin gelişim gösterdiği zamana kadar geçen süre içerisinde ciddi vergi avantajları elde etmektedirler. Bununla birlikte gerek ulusal gerekse uluslararası hibelerden faydalanması da çok daha kolay olmaktadır. Ülkemizin bilim, teknoloji ve yenilik politikaları doğrultusunda çalışmalarını sürdüren TÜBİTAK'a bağlı "Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı (TEYDEB)", özel sektör kuruluşlarının araştırma-teknoloji geliştirme ve yenilikçilik faaliyetlerini desteklemektedir. Bununla birlikte, araştırma-geliştirme kültürünün yaygınlaşması ve rekabet güçlerini artırılmasına katkıda bulunmaktadır. TEYDEB, ilgili birimlerle işbirliği yaparak, özel sektör kuruluşlarının, proje esaslı araştırma-teknoloji geliştirme faaliyetlerine kaynak ayırmalarını özendirilmekte, risk paylaşımli destek mekanizmaları uygulayıp geliştirmektedir. TEYDEB, sanayi kuruluşları ile üniversite ve araştırma kuruluşlarının gerek ulusal gerekse uluslararası alanda iş birliği ve teknoloji transfer mekanizmalarının oluşumuna katkıda bulunmaktadır. TEYDEB bu faaliyetleri aşağıda belirtilen alanlarında uzmanlaşmış müdürlükler ve teknoloji grupları ile yerine getirmektedir:

- "Bilişim Teknolojileri Grubu (BİLTEG)
- Biyoteknoloji, Tarım, Çevre ve Gıda Teknolojileri Grubu (BİYOTEG)
- Elektrik, Elektronik Teknolojileri Grubu (ELOTEG)
- Malzeme, Metalurji ve Kimya Teknolojileri Grubu (METATEG)

- Makina İmalat Teknolojileri Grubu (MAKİTEG)
- Ulaştırma, Savunma, Enerji ve Tekstil Teknolojileri Grubu (USETEG)
- Teknoloji Transfer Mekanizmaları Destekleme Grubu (TEMEG)
- Girişim Sermayesi Destekleme Grubu (GİSDEG)
- Girişimcilik Destekleme Grubu (GİRİŞİM DESTEK)
- Öncelikli Teknoloji Alanları Destekleme Grubu (ÖNDEG)
- Eğitim, Tanıtım ve Program Değerlendirme Müdürlüğü (ETAP)
- Mali Denetleme ve Sözleşmeler Müdürlüğü (MADES)”

TEYDEB tarafından özel sektör işletmelerinin kullanımına tahsis edilen Ar-Ge teşviklerine yönelik başvurular içerisinde “Yazılım Endüstrisi”, yaklaşık %30 pay ile ilk sıralarda yer almaktadır. Fintek projeleri, yazılım kategorisi içerisinde son yıllarda en önemli gündem konularından biri olmuştur. Bu projelerinin en güzel tarafı çoğu projenin Araştırma-Geliştirme sürecinden geçerek direk pazar ile buluşmasını göstermek mümkündür. Bilgi teknolojileri veya e-ticarete yönelik bir çok projeden farklı olarak, Fintek uygulamaları yapısı gereği projelerde yer alan güvenlik, mobilite, kullanıcı deneyimi, ödeme altyapısı, gibi ihtiyaçlardan ötürü Araştırma-Geliştirme teşviklerinden faydalanması daha muhtemeldir (Sidar, 2018).

Şekil 5: TÜBİTAK Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı Tarafından Sağlanan Destekler

TEYDEB DESTEKLERİ	Destek Türü	Max Proje Süresi	Proje Üst Limiti	Destek Oranı	+ %80 GV indirimi + %50 SGK İşveren Payı İndirimi + %100 Kurumlar Vergisi İndirimi		
					TÜBİTAK	1501	1507
Sanayi Ar-Ge Destekleme Programı	Hibe	36 Ay	Yok	%40-%60			
KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destekleme Programı	Hibe	18 Ay	500.000 TL	%75			
Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Desteği	Hibe	Yok	Yok	%60-%75			
Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projeleri Destekleme Programı	Hibe	36 Ay Bazlı	Çağrı	%60-%75 + %10 İdari Maliyetler			

Kaynak: (TÜBİTAK, 2020)

Fintek girişimleri öncelikli olarak kuruluş aşamasında birçok proje küçük ekipler halinde başlamaktadır. Özellikle ilk başta çalışanların teknik niteliği oldukça önemlidir. Mevzuat gereği birçok Araştırma-Geliştirme teşviğinde destek ağırlıklı olarak teknik personele verilmektedir. Bu sebeple projede yer alan elektronik, matematik, bilgisayar ve yazılım gibi alanlardan mezun olan mühendis ekibinin büyük önemi vardır. Diğer taraftan eğer şartların oluşması halinde, “TEYDEB 1512 Programı” gibi girişimcilere özel hibe destek programlarına da başvurabiliyorlar. Ayrıca, KOSGEB’in girişimcilere yönelik olarak sağladığı diğer genel destek programları (tanıtım desteği, personel istihdam desteği vs gibi) başlangıç aşamasında önemli fırsatlar arasındadır (Sidar, 2018).

Fintek girişimlerinin biraz daha güçlendiğinde ve üç dört kişilik bir teknik ekip oluşturduğunda ise, “TEYDEB 1507 KOBİ Ar-Ge Destek Programını” kapsamında değerlendirile bilmektedir. Bu program kapsamında küçük ve orta işletmelerin ilk üç projesi için proje üst limiti 500.000.-TL olmak üzere %75 oranında hibe desteğinden yararlanmaları mümkündür. Diğer taraftan proje ekibine,

çalışma oranları kapsamında çeşitli vergi muafiyetleri ve kurumlar vergisi matrahından proje harcamalarının 2.kere indirilmesi imkanı sağlanmaktadır. “TEYDEB 1507 Programı” ile aynı zamanda “1501, 1511, 1509” gibi değişik programlar ile Araştırma-Geliştirme faaliyetinde bulunan firmalara da destek vermektedir. Projelerin Araştırma-Geliştirme niteliği devam ettiği ve şirketin bu kapsamda bütçesi olduğu sürece değişik programlar altında hibe desteklerinden ve vergisel avantajlarından yararlanmaları mümkündür (Akkan, 2018:9).

15 kişilik teknik personel Ar-Ge sınırını aşan fintek girişimleri için bir sonraki aşama Araştırma-Geliştirme merkezi kurmak olabilmektedir. Ar-Ge merkezleri Türkiye’de firmalara sağlanan en önemli vergisel teşvik kalemlerinden biridir. Çalışan tarafındaki vergiye yönelik muafiyetler teknokentlere sağlanan imkanlarla ile hemen hemen aynıdır. Bununla birlikte, teknokentlerden farklı olarak tüm Ar-Ge harcama giderleri kurumlar vergisi matrahından 2. kere düşmektedir. Ar-Ge faturası kesmediği için teknokentlerin gelirden doğan vergi muafiyetini kullanamayan firmalar gider tarafında Ar-Ge merkezi ile iyi bir vergi avantajı yakalamaları mümkündür (Sidar, 2018).

TEYDEB tarafından 2019 yılı içerisinde başvuru alan toplam proje ve sağlanan hibe bedelleri aşağıda kısaca özetlenmiştir (TÜBİTAK 2019 Yılı Faaliyet Raporu, 65):

- “1501 Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı kapsamında 2019 yılında toplam 2.461 proje başvurusu yapılmıştır. İlgili dönemde bu program kapsamında 948 projenin desteklenmesine karar verilmiştir. 2019 sonu itibarıyla program kapsamında sonuçlanan proje sayısı 667’dir. Program kapsamında desteklenen projelere 340,7 milyon TL hibe destek verilmiştir.
- 1503 Proje Pazarları Destekleme Programı kapsamında 2019 yılında toplam 32 proje pazarı başvurusu gerçekleşmiş olup, 32 başvuruda desteklenmiştir. İlgili dönemde program kapsamında desteklenen proje etkinliklerine 823 bin TL hibe destek verilmiştir.
- 1505 Üniversite-Sanayi İş birliği Destek Programı kapsamında 2019 yılında program kapsamında 99 proje başvurusu gerçekleşmiş olup 25 projenin desteklenmesi uygun bulunmuştur. 2019 sonu itibarıyla program kapsamında sonuçlanan proje sayısı 30’dur. 2019 yılında program kapsamında desteklenen projelere 9,6 milyon TL hibe destek verilmiştir.
- 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı kapsamında 2019 yılında programa toplam 1082 proje başvurusu yapılmıştır. İlgili dönemde bu program kapsamında 281 projenin desteklenmesine karar verilmiştir. 2019 sonu itibarıyla program kapsamında sonuçlanan proje sayısı 565’dir. 2019 yılında program kapsamında desteklenen projelere 122,86 milyon TL hibe destek verilmiştir.
- 1509 Uluslararası Sanayi Ar -Ge Projeleri Destekleme Programı kapsamında 2019 yılında toplam 68 proje başvurusu yapmıştır. Program kapsamında 28 projenin desteklenmesine karar verilmiştir. 2019 sonu itibarıyla program kapsamında sonuçlanan proje sayısı 41’dir. Program kapsamında 2019 yılında desteklenen projelere 44,6 milyon TL tutarında hibe destek verilmiştir.
- 1601 Yenilik ve Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destek Programı kapsamında araştırma ve yenilik alanlarına ayrılan kamu kaynaklarının daha etkin ve verimli kullanılabilmesi amacıyla, TÜBİTAK TEYDEB Programları kapsamında son 10 yıl içerisinde desteklenen KOBİ’lerin ürün ve hizmetlerinin ticarileştirmesi, bu KOBİ’lerin yeni pazarlara girmesi ve ihracat kapasitelerinin artırılması için mentorluk mekanizmasını geliştirip uygulamak amacıyla 1601-2019-1 kodlu “BiGG+Mentorluk Arayüzü Çağrısı” açılmıştır. Çağrıya yapılan 29 başvuru 2 panelde değerlendirilmiş ve 11 Arayüz Kuruluşu desteklemeye uygun bulunmuştur. Bu kuruluşların 03.02.2020 – 31.12.2022 tarihleri arasında 321 KOBİ’ye verecekleri mentorluk hizmeti ile bu KOBİ’lerin ciroda artış, mevcut pazar payında artış, yurtdışına satış ya da mevcut yurtdışı satışlarında artış göstermesi ve yeni pazarlara giriş sağlaması beklenmektedir.”

KOSGEB tarafından Ar-Ge bilincinin yaygınlaştırılması ve Ar-Ge kapasitesinin artırılması ve inovatif faaliyetlerin geliştirilmesi, bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip KOBİ ve girişimcilerin geliştirilmesi, teknolojik fikirlere sahip tekno-girişimcilerin geliştirilmesi, Ar-Ge ve inovasyon proje sonuçlarının ticarileştirilmesi ve endüstriyel uygulamasının sağlanması amaçlanmaktadır. Ar-Ge ve inovasyon programı kapsamında Ar-Ge projeleri, endüstriyel uygulama programı kapsamında ortaya çıkan yeni bir ürün/hizmetin üretilmesi, kalitesi veya standardının yükseltilmesi veya maliyet düşürücü nitelikte yeni tekniklerin uygulamaya alınması, ürün veya süreçlerinin pazara uygun biçimde ticarileştirilmesi faaliyetleri desteklenmektedir.

Tablo 2: KOSGEB Tarafından Sağlanan Destek ve Teşvikler

İşlik Desteği	İşliklerden bedel alınmaz		
Kira Desteği	30.000	75	
	(Teknopark içi)		
	24.000		
	(Teknopark Dışı)		
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği	150.000	75*	
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)	300.000	75*	
Personel Gideri Desteği	150.000	75	
Başlangıç Sermayesi Desteği	20.000	100	
Proje Geliştirme Desteği	Proje Danışmanlık Desteği	25.000	75
	Eğitim Desteği	10.000	
	Sınai ve Fikri Mülkiyet Hakları Desteği	20.000	
	Proje Tanıtım Desteği	5.000	
	Yurtiçi - yurtdışı Kongre/Konferans/Fuar Ziyareti/Teknolojik İşbirliği Ziyareti Desteği	15.000	
	Test, Analiz, Belgelendirme Desteği	25.000	
Endüstriyel Uygulama Programı			
Kira Desteği	18.000	75	
Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Giderleri Desteği	150.000	75*	
Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Gid. Desteği (Geri Ödemeli)	500.000	75*	
Personel Gideri Desteği	150.000	75	

“* Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca 13/09/2014 tarih ve 29118 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan SGM 2014/35 sayılı Yerli Malı Tebliği’ne uygun olarak alınmış yerli malı belgesi ile tefrik edilmesi durumunda, destek oranlarına % 15 (onbeş) ilave edilir.”

Kaynak: (KOSGEB, 2020)

Özetle; fintek girişimleri yapıları gereği hem Ar-Ge hem de ihracat destek imkanlarından çok daha etkin ve hızlı faydalanmaktadırlar. Bilhassa, çalışanlarında teknik personel ağırlığı belli seviyede olan şirketlerin, başlangıç aşamasından şirketin belirli bir seviyeye geldiği zamana kadar geçen süre içerisinde önemli vergi avantajları elde etmesi ve ulusal-uluslararası hibelerden yararlanması çok daha kolay olmaktadır. Bu kouda önemli olan detaylı araştırmalar yaparak, bürokrasiden korkmamak ve mümkünse doğru danışman ile çalışmak olacaktır.

6. Sonuç ve Öneriler

Günümüzde finansal hizmetler alanında topyekün bir değişim yaşanmaktadır. Müşterilerin değişen beklenti ve tercihleri ile birlikte ele alındığında, “yapay zeka (AI), blockchain, makine öğrenimi ve nesnelerin interneti (IoT)” gibi alanlarda gelişmekte olan teknolojiler finansal kuruluşların hizmet sunma yöntemlerini yeniden şekillendirmektedir. Sürekli bir değişimin yaşandığı günümüzde rekabeti korumak ve ayak uydurmak oldukça zordur. Başta bankalar olmak üzere, finansal sistemin diğer oyuncuları, sigorta şirketleri ve varlık yönetim şirketleri, karmaşık eski teknoloji ortamlarından hızlı bir şekilde daha hızlı operasyonlara geçiş yapmaktadırlar. Bu kuruluşlar küresel ve ülkelere özel düzenlemeleri tamamen karşılayan, daha etkin uyum süreçlerinin oluşturulması üzerine önemli dönüşüm çalışmaları yürütmektedirler. Firmaların müşterilerine yönelik olarak, özel ve katma değer yaratan müşteri deneyimi sağlamalarına yardımcı olacak müşteri odaklı, inovatif ve arka ofis çözümlerini benimsemeleri günümüzde bir zorunluluk haline gelmiştir.

Kamu desteği olmadan başarılı bir fintek ekosisteminin kurulması pek mümkün değildir. Kamu otoritesinin, sektörün ihtiyaçlarını dinlemesi, sektörü gözetmesi ve fintek yatırımcılarını desteklemesi beklenmektedir. Devletten beklenen destek; vergi avantajlarının yanında, fintek ekosistemine yönelik olarak strateji belirleme, öncü düzenlemeler, rekabetin korunması ve koordinasyonun sağlanması şeklinde olmalıdır. Ülkemizde fintek sektörüne yönelik olarak kamu desteğinin bir strateji çerçevesinde hayata geçirilmesi, stratejinin ilgili taraflarla bir araya gelerek oluşturulması gerekmektedir. Bu bağlamda, devlet tarafından dijital dönüşüm stratejisi oluşturulup, yeterli teknik donanıma sahip ve alanında uzman kişilerden oluşmuş tek bir otoritenin muhatap alınması uygun olacaktır. Sağlıklı bir fintek ekosistemi için, TÜBİTAK, Üniversiteler, fintek girişimleri, banka ve finans kuruluşları, yatırımcıları tek bir alanda bir araya getirecek olan “İstanbul Finans ve Teknoloji Merkezi” kurulması önerilerin temelini oluşturmaktadır.

Dijital dönüşümün önünün açılması, beraberinde dijital ortamda saklanan verinin güvenliğinin sağlanmasını da gündeme getirmektedir. Veri güvenliğinin sağlanması, sadece finansal hizmetler sektörü için değil tüm sektörler için hayati önem teşkil etmektedir. Siber güvenlik araçlarının ve bunlara yönelik araştırma ve geliştirme girişimlerinin desteklenmesi, Türkiye’nin bu teknolojilerde ilerleme kaydetmesi gerekmektedir.

Fintek şirketlerine yatırım ve teşvik desteğinin sağlanması, bu alanda uluslararası yatırım şirketlerine ve girişim sermayesi yöneticilerine bu teşvik ve desteklerin sunulması, başlangıç ve gelişme aşamalarında vergi avantajları ile desteklenmesi girişimler açısından kritik derecede önemlidir. Örneğin, İngiltere’de girişim sermayelerine “EIS54 (Enterprise Investment Scheme)” ve “SEIS (Seed Enterprise Investment Scheme)” adı altında vergi erteleme ve düşürme gibi imkanlar sağlanmakta, bu imkanlarla ilgili danışmanlık hizmetleri de girişimcilere ücretsiz verilmektedir. Bununla birlikte, fintek kullanımı sonucunda ortaya çıkabilecek denetim risklerinin analizi yapılmalı ve denetim elemanlarının bu konuda eğitim alması sağlanmalıdır.

Finansal okuryazarlık kavramı gibi fintek okuryazarlığı kavramı da oluşturulmalı, bu çerçevede fintek okuryazarlığını geliştirmek için bir program uygulamaya konulmalı hem finans hem de teknolojiden anlayan insan kaynağı yetiştirilmelidir. Bu amaçla üniversiteler bünyesinde fintek çözümleri geliştirmeye odaklı eğitim veren lisans ve lisansüstü programlar desteklenmeli ve artırılmalıdır.

Fintek girişimleri Türkiye’de, banka işletmelerinin sürekli gelişimi ve yaşanan krizlerde kendisini biraz daha geliştirmesi ve güçlendirmesi nedeniyle regülasyonlara bağlı olarak ilerlemektedir. Buradan hareketle “Regulator-Driven” denilen bir ekosistemden söz edilebilir. Örneğin Türkiye’de son yıllarda konuşulan birçok fintek işletmesi aslında “6493 Sayılı Kanun’un” ortaya koyduğu düzenlemeler ile faaliyet göstermeye başlamıştır. Bunun anlamı; “regülatörler ne kadar inovasyon dostu adımlar atarsa Türkiye’deki fintek ekosistemi de o kadar ilerleyebilecektir.”

Türkiye’deki yapı incelendiğinde, çağın dışında kalan fintek konuları; “kişisel finans yönetimi, muhasebe, faturalama ve girişim finansmanı” gibi kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu alanda bilhassa ön muhasebe alanında çok ciddi yatırım alan girişimler çoğalmıştır. Faturalama konusu da e-fatura mevzuatı ile birlikte hız kazanmış görünmektedir. Çağın gerisinde kalmasına rağmen ilerlemeyen ender konulardan birisi de kişisel finans yönetimidir. Bunun başlıca nedeni, Türkiye’de PSD2 (Payment Services Directive- Ödeme Hizmetleri Kanunu) sürecinin henüz başlamamış olmasıdır. Türkiye’de kişi başına düşen kredi kartı sayısı ortalaması Avrupa Birliği ülkelerinin üzerinde olmasına karşın, kişisel harcamaları yönetebilmek için tek bir platformda tüm harcamalar halen görülememektedir. İlerleyen zaman zarfında PSD2 ile veri daha kolay ve hızlı paylaşılabilirdiğinde bu alanda yeni gelişmelerin ortaya çıkması kaçınılmazdır.

Türkiye’nin bilhassa bankacılık sektöründe gelişmiş olması “konfor alanı” geniş olarak değil, bu gücü diğer ülkelerde nasıl fintek girişimlerine dönüştürebilir bakış açısıyla bakması gerekmektedir. Neden Türkiye’de faaliyet gösteren bir banka, teknoloji ve inovasyon ve gücünü İngiltere’de bir “Challenger Bank” kurmak ve buradaki tecrübelerini diğer ülkelere de yaymak istemesin ki? Bu sebeple fintek ekosisteminde inovasyon dostu regülatör ve küresel düşünen bankalar ve finansal kuruluşların olması en öncelikli stratejik konular olarak ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akkan, M. (2018). Dünya’nın Yükselen Yıldızı: Fintek Uygulamaları ve Türkiye, Konya Ticaret Odası, Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü
- ASD-Team (2020). Küresel Fintek Benimsenme Endeksi: 2019 Raporunda Öne Çıkanlar, Erişim Tarihi: 05.08.2020
- Bilgiç, E. (2019). Growth Of Digital Financial Products And Services: A Research On The Expansion Of Fintech Services And Solutions In Turkey, Master’s Thesis, The Republic of Turkey Bahçeşehir University Social Sciences Institute
- Birch, D. (2016). Kimlik: Yeni Para. A. Usta (Çev.) İstanbul: Kapital Medya Hizmetleri A.Ş. orijinal basım tarihi 2014.
- Bulut, E. (2019). Fintech: A Conceptual Framework/Fintech: Kavramsal Bir Çerçeve, Researches in Economics Econometrics & Finance, 213
- Chen, Mark A., Wu, Qinxin, & Yang, Baozhong, (2018). How Valuable Is Fintech Innovation? Review of Financial Studies. Forthcoming. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3106892> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3106892>.
- Çetinel, E. (2017). Türkiye’de Hangi Mobil Cüzdanlar Öne Çıkıyor. (Online), *Para Dergisi*.
- Deloitte, (2019). Türkiye Fintek Ekosistemi, Deloitte.com, erişim tarihi: 29.12.2019
- Demirdöğen, Y. (2019). Fintek Ekosistemi İçin Gerekli Düzenlemeler (Regtek), Essential Regulations For The Fintech Ecosystem (Regtech), *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, Yıl: 2019, Cilt: 10, Sayı: 24, ss.311-321.
- Diğer, B. (2017). E-Ticaret Çağı. Türkiye de Temassız Ödemenin Alışkanlığı ve Geleceği”, Erişim tarihi: 05.05.2020
- EY Building a Better Working World, (2018). Türkiye Fintek Ekosisteminin Sürdürülebilir Gelişimi için 23 Öneri, Fintek İstanbul.

- <https://medium.com/michiganfintech/fintek>, Ngo, A. Fintek Disruptions: Robo-Advisory in Wealth Management. -disruptions- robo- advisory- in- wealthmanagement- b7eb1614187c. Erişim Tarihi: 12 Ekim 2019.
- <https://eteydeb.tubitak.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 05.08.2020
- <https://www.bnymellon.com/>, Innovation in Payments: The Future is Fintek, Erişim Tarihi: 10 Aralık 2019.
- <https://www.halkbankkobigelisim.com.tr> : Erişim Tarihi: 30.12.2019.
- <https://www.insureon.com/about-us/insurtech>. Erişim Tarihi: 18 Aralık 2019.
- <https://www.kosgeb.gov.tr>, Erişim Tarihi:05.08.2020
- Hulme M. ve Wright C. (2006), “Internet Based Social Lending: Past, Present and Future”. Social Futures Observatory.<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/> Erişim Tarihi: 04.12.2019
- KPMG (2019). Global Analysis of Investment in Fintek, International (data provided by PitchBook), as of 31 December.
- Lee, I. (2016), “Fintech: Ecosystem and Business Models. Advanced Science and Technology Letters”, Vol.142, 57-62. <http://docplayer.net/64997806-Fintech-ecosystem-and-business-models.html>. Erişim Tarihi: 06.12.2019.
- Sidar, K.(2018). Fintek Projelerinde Ar-Ge Teşvikleri ve Hibe Fırsatları, fintechtime.com, Erişim Tarihi: 30.12.2019
- Skinner, C., (2016). Valuweb, İstanbul: Kapital Medya Hizmetleri A.Ş.
- Taştan, S. ve Uralcan G. (2019). Küresel Finansal Teknoloji Sektöründe Ortaya Çıkan Yeni Girişimlerin Ekonomik ve Teknolojik Belirleyicileri, *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Mart 2019, Cilt: 2/1: 41-69.
- Usta, A. ve Doğanekin, S. (2017), Blockchain 101, İstanbul: Kapital Medya Hizmetleri A.Ş.